

Inkludering

UVEXFAC10, høst 2024

Magnar Ødegård

Faglig studieleder / Førsteamanuensis

Institutt for spesialpedagogikk

Universitetet i Oslo

Podkast

- Gülstandard?
 - [Inkludering, pedagogikk og spesialpedagogikk](#)
 - [Hva er spesialpedagogikk?](#)

Gülstandard?

En uformell podcast om spesialpedagogikk

Pensum

- Morken, I. (2016). Inkludering. I T. Strand, O.A. Kvamme & T. Kvernbekk (red.). Pedagogiske fenomener. Cappelen Damm Akademisk
- Grue, J. (2010). Annerledeshet og identitet: funksjonshemning og de problematiske dikotomiene. I S. Lone, E. Engebretsen & J. Kristeva (red.). Annerledeshet: sårbarhetens språk og politikk. Gyldendal akademisk.

Spørsmål?

- NB: det er kun anledning til å sende inn digitale spørsmål frem til pausen

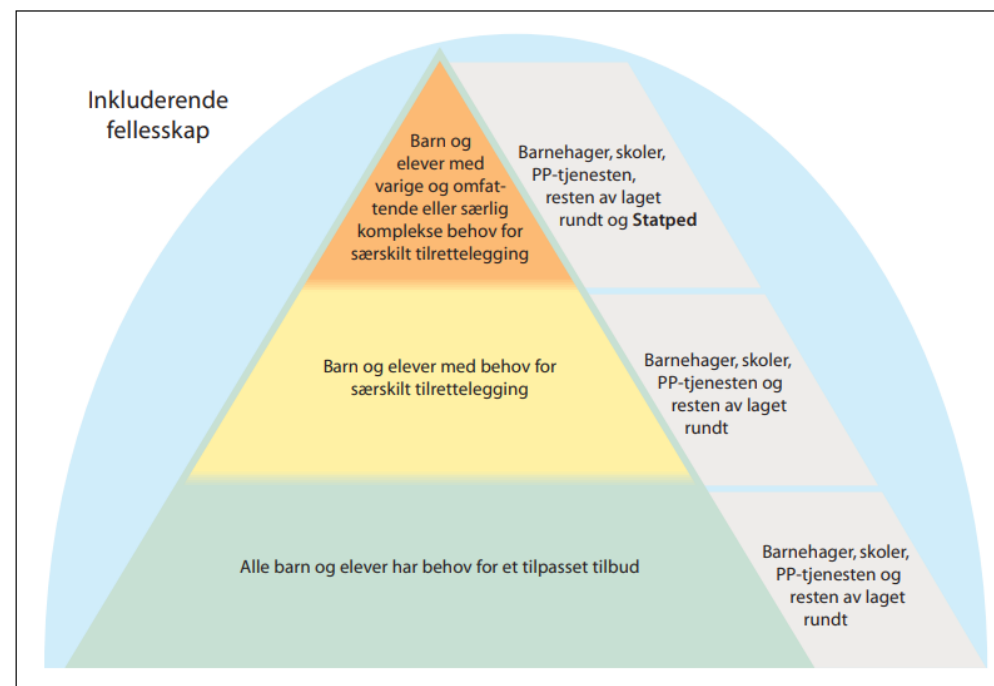

Del I: Pedagogikk, spesialpedagogikk og det norske skolesystemet

Inkludering, pedagogikk og spesialpedagogikk

- Pedagogikk
 - «læren om oppdragelse og undervisning» (Tjeldvoll, 2018)
- Spesialpedagogikk
 - Undervisning og opplæring av funksjonshemmede og vanskeligstilte barn, unge og voksne
 - Deltakelse i samfunnsliv
 - Like vilkår som alle andre
 - Påvirket av medisin, psykologi, filosofi, sosiologi, sosialantropologi
- Spesialpedagogiske fordypningsområder
 - Psykososiale vansker
 - Spesifikke lærevansker (f.eks. dysleksi/matematikkvansker)
 - Nevroutviklingsforstyrrelser (f.eks. autisme/ADHD)
 - Logopedi
 - Audiopedagogikk

Figur 7.1 Innsats rettet mot tre nivåer av behov

Pedagogikk og spesialpedagogikk

- Læring
- Opplæring
- Utvikling
- Inkludering
- Likeverd
- Danning
- Rettferdighet

Tilpasset opplæring

- § 11-1: Tilpassa opplæring
 - Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at opplæringa er tilpassa, det vil seie at elevane får eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa uavhengig av føresetnader, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine. Lærebedrifta skal sørge for tilpassa opplæring for dei som har læretid i bedrift (Opplæringslova, 2024)

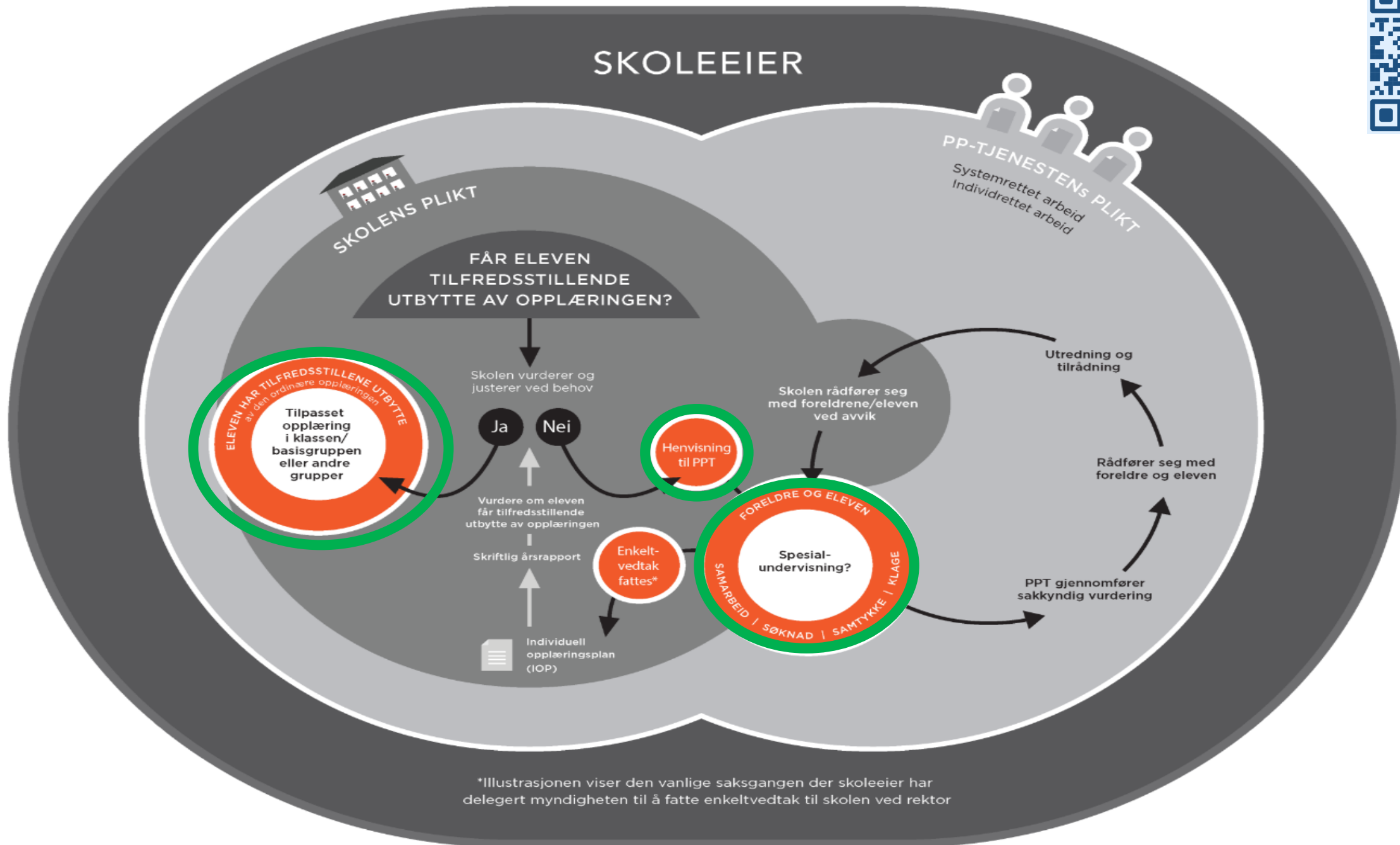

Individuelt tilrettelagt opplæring

§ 11-6: Individuelt tilrettelagt opplæring

Elevar har rett til individuelt tilrettelagd opplæring dersom dei treng det for å få tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

I vurderinga av kva for opplæringstilbod som skal givast, skal det særleg leggjast vekt på utviklingsutsiktene til eleven. Opplæringstilbodet skal utformast slik at det samla kan gi eleven tilfredsstillande utbytte av opplæringa samanlikna med andre elevar og i tråd med dei opplæringsmåla som er realistiske for eleven (Opplæringslova, 2024).

Mandater i det norske skolesystemet

Barnehage

- Ivareta barnas behov for lek
- Fremme læring og dannning
- Lek, omsorg, læring og dannning skal ses i sammenheng

Skole

- Gi elevene og lærlingene historisk og kulturell innsikt og forankring
- Bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon
- Fremme demokrati, likestilling og vitenskapelig tenkemåte
- Utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger for å kunne delta i arbeid og i fellesskapet

PPT

- Kompetanse- og organisasjonsutvikling
 - Forebyggende
 - systemrettet
- Utarbeidelse av sakkyndig vurdering
 - individrettet

BUP

- Avgjør om barnet har rett til spesialpedagogisk hjelp.
- Fatter vedtak og sikrer barnets rettigheter hjemlet i Barnehafeoven kap. 7

Del 2: Forståelse av inkludering

Inkludering

- *Inkludering dreier seg om:*
 - å bryte ned skiller mellom mennesker
 - gjensidig forståelse,
 - likeverdig deltakelse,
 - tilhørighet og sosial forankring
 - respekt og fellesskap på tvers av ulikhet

(Morken, 2016, s. 165)
- Ideologisk begrep
- Bred forståelse
- Smal forståelse
- Objektive definisjoner
- Subjektive definisjoner

Annerledeshet

Sårbarhetens språk
og politikk

Om læreplanen

- Overordnet del
 - Sosial læring
 - Identitet og selvbilde utvikles i samspill med andre
 - Uttrykke egne meninger
 - Lytte til andre
 - Utvikle vennskap
 - Ta ansvar for seg selv og andre
 - Dialog
 - Takle motstand (se https://www.uv.uio.no/isp/personer/vit/magnarod/gulstandard/ozerk_odegard_resiliens.mp3)
- Læreplaner i fag

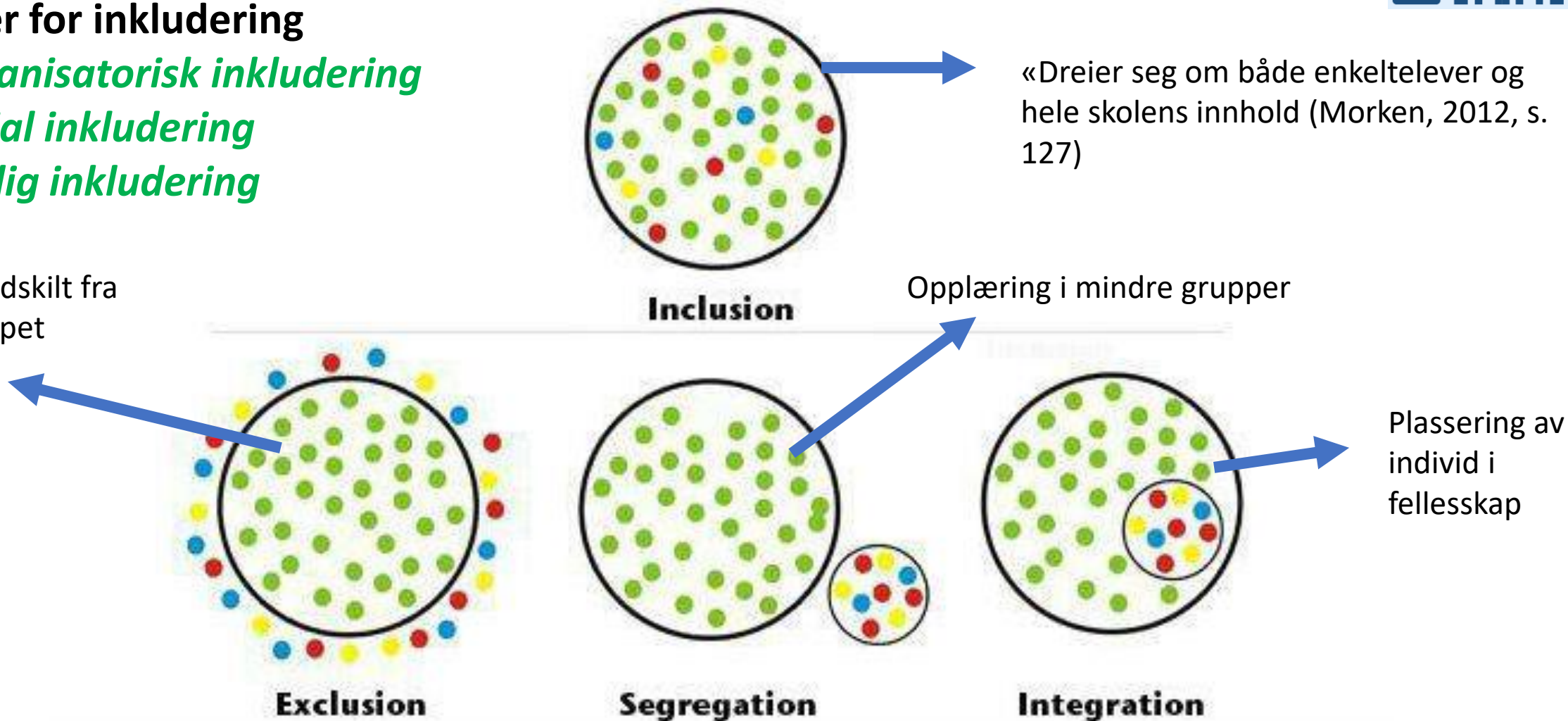

Inkludering, ekskludering integrering, segregering

Former for inkludering

- **Organisatorisk inkludering**
- **Sosial inkludering**
- **Faglig inkludering**

Individ adskilt fra fellesskapet

Magnar Ødegård, 2024

Table 3.1 Definitions of inclusive education

Definition	Source
Being with one another, how we deal with adversity , how we deal with difference	Forest and Pearpoint, 1992
A set of principles which ensures that the student with a disability is viewed as a valued and needed member of the school community in every respect	Uditsky, 1993
A move towards extending the scope of 'ordinary' schools so they can include a greater diversity of children	Clark et al, 1995
Schools that deliver a curriculum to students through organisational arrangements that are different from those used in schools that exclude some students from their regular classrooms	Ballard, 1995
Schools that are diverse problem-solving organisations with a common mission that emphasises learning for all students	Rouse and Florian, 1996
Full membership of an age-appropriate class in your local school doing the same lessons as the other pupils and it mattering if you are not there. Plus you have friends who spend time with you outside of school	Hall, 1996
The process by which a school attempts to respond to all pupils as individuals by reconsidering its curricula organisation and provision	Sebba, 1996
Schools that are accepting of all children	Thomas, 1997

(Florian, 2005, p.31.)

«the operative meaning of inclusion in reviews and empirical research **should be much more clearer defined** and that new types of studies are needed» (Florian, 2014, p. 286)

«Inkluderingshierarki»

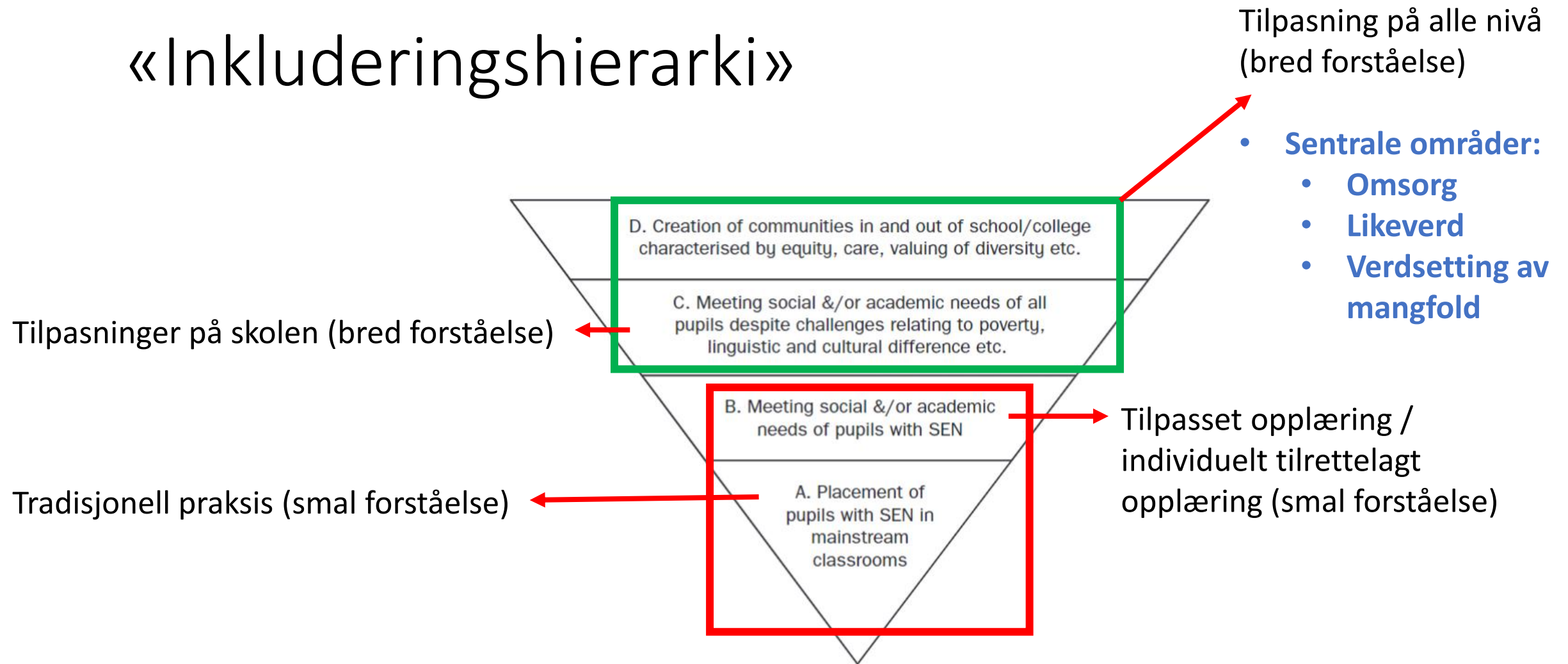

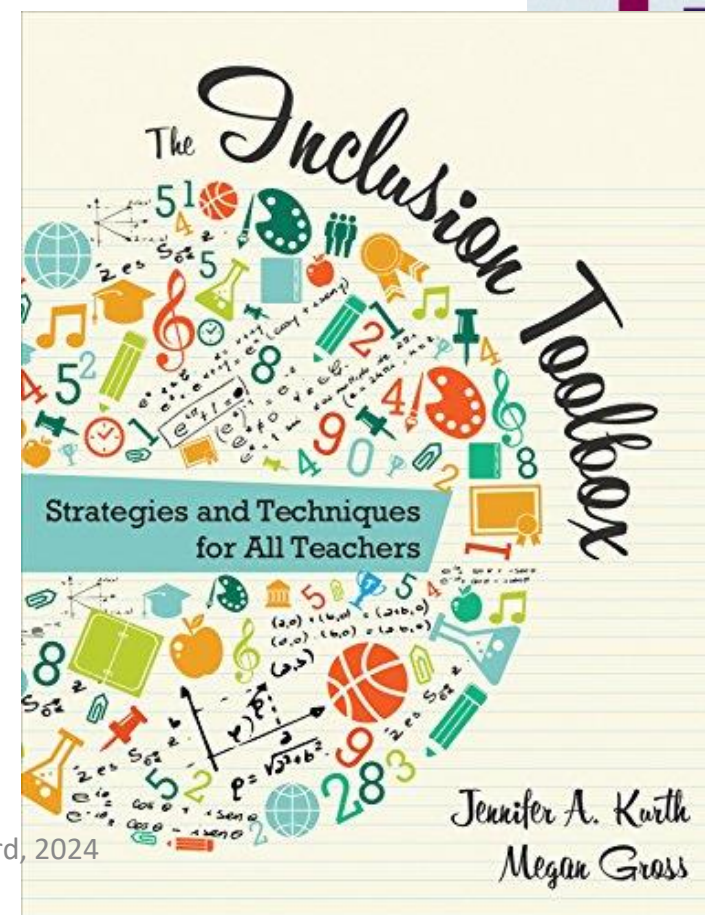
Figure 4.1 A hierarchy of types of definitions of inclusion (Adapted from Göransson & Nilholm 2014 and Topping 2012)

(Frederickson & Cline, 2015)

Felles forståelse av inkludering

- Inkludering betyr at:
 - “a student must have access to all of the supports and services he or she will need to participate fully in general education activities and curriculum” (Kurth & Gross, 2015, s. 5)
- **Tilgang til støtte og tjenester**
- **Fullverdig deltagelse i ordinær opplæring**

SVEN NILSEN (red.)

INKLUDERING OG MANGFOLD

– sett i spesialpedagogisk perspektiv

UNIVERSITETSFORLAGET

Inkludering av elever med spesialundervisning i Norge

- Segregering
- Mangel på (felles) forståelse
- Manglende kvalitet i spesialundervisningen
- Hva trenger vi å fokusere på?
 - Læringsmiljø
 - Pedagogisk praksis
 - Individuelt læringsutbytte
 - Fellesskap (min tilføyelse)

Literature Review

HAMMILL INSTITUTE
ON DISABILITIES

Inclusive Education for Students With Special Education Needs in Norway

Remedial and Special Education
1–8
© Hammill Institute on Disabilities 2024
Article reuse guidelines:
sagepub.com/journals-permissions
DOI: 10.1177/07419325241260750
rase.sagepub.com
S Sage

Kari-Anne B. Næss, PhD^{1,2} , Silje Hokstad, MEd³,
Bjarte Reidar Furnes, PhD⁴, Elisabeth Hesjedal, PhD⁴,
and Jørn Østvik, PhD⁵

Abstract

This narrative review aims to present and discuss the Norwegian school system as a context for inclusive education. Despite its clear political intentions, Norway lacks a common definition of inclusion and has limited insight into the quality of inclusive practices that are commonly implemented for students with special education needs (SEN) and the results of such practices. This study reveals that students with SEN are often educated in segregated settings and by staff lacking educational competence. Hence, future policy actions should prioritize the development of a common terminology and a report system that includes students with SEN. As SEN resources in Norway are allocated based on a lack of satisfactory learning outcomes from mainstream education and often result in segregated actions, an increased focus on school society, learning environments, educational practices, and individual learning outcomes is required. Additional research is needed to identify practices that can promote high-quality inclusion of students in Norwegian schools.

(Næss et al., 2024)

Understanding inclusive education: ideals and reality

Peder Haug

Department of Education, Volda University College, Volda, Norway

ABSTRACT

The key issue discussed in the article is the main challenges in developing inclusive education. Most European countries have acknowledged inclusive education as a means to secure equal educational rights for all persons. However, the definitions and implementations of inclusive education vary immensely. They are discussed in relation to a narrow and a broad definition of inclusive education, distinguishing between a horizontal and a vertical dimension of the concept. The article also goes into students' learning outcomes in inclusive education as well as teacher competencies for inclusive pedagogy. No country has yet succeeded in constructing a school system that lives up to the ideals and intentions of inclusion, as defined by different international organizations. Placement seems to be the most frequent criterion of inclusive education, to avoid segregation. The quality of teaching and learning processes in inclusive education has lower priority.

ARTICLE HISTORY

Received 2 December 2015
Accepted 10 August 2016

KEYWORDS

Special education; political coherence; teacher education; learning outcomes

Introduction: inclusive ideals and practice

Idealer og realitet

- Det ser ut til å være «dyp usikkerhet knyttet til hvordan man lager inkluderende omgivelser i skolen»
(Haug, 2017, s. 206, min oversettelse)
- «I alle land ser det ser ut til å være et gap mellom formuleringer og realisering av inkluderende opplæring»
(Haug, 2017, p. 206, min oversettelse)

Hvorfor feiler vi?

- Mangel på kompetanse hos personalet
- Motstand mot endring
- Dikotomisk forståelse av ordinær opplæring og individuelt tilrettelagt opplæring
- Økt andel individuelt tilrettelagt opplæring
- (Svært) smal forståelse av inkludering
- «Data-drevet»
- Motstridende interesser

(Haug, 2017)

En tilnærming til endring

[Dette bildet](#) av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY](#)

Hvordan lykkes vi?

[Dette bildet](#) av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY-SA-NC](#)

- Inkludering som moralsk imperativ
- Verdier og rettigheter (Befring, 2016)
 - Verdier som etiske veivisere
 - Verdier som grunnlag for opplæring
 - Verdier som grunnlag for nye initiativ og forbedring
 - Rettigheter som forpliktende
- Faglige verdier (Befring, 2016)
 - Selvrealisering
 - Rettferdighet
 - Likestilling og likeverd
 - Integritetsvern

Del 3: Diskusjonsoppgaver

Situasjonsbeskrivelse (1)

- Situasjonsbeskrivelse
 - En elev (Aleksander) på 5. trinn utviser voldelig atferd (slag og kasting av gjenstander)
 - Atferden fortsetter selv etter samtale med rådgiver og møter med foresatte
- Tiltak
 - Skolen plasserer Aleksander i en gruppe som spesifikt arbeider for å støtte prososial atferd. De befinner seg i et annet rom, men på samme skole
 - I gruppen får Aleksander individuell oppmerksomhet fra kvalifisert personale, atferdsterapi og et tilpasset pensum
 - Skolen argumenterer med at dette er god tilrettelegging for Aleksander samtidig som det ivaretar sikkerheten til de andre elevene
- Spørsmål
 - Tenker du at skolens løsning er inkluderende?
 - Send inn ditt svar her: <https://nettskjema.no/a/vold> eller her:

Situasjonsbeskrivelse (2)

- Situasjonsbeskrivelse

- Emma går på 6. trinn og har dysleksi.
- Hun har store vansker med lesing og skriving når hun befinner seg i full klasse
- Hun føler på dårlig selvtillit og frustrasjon grunnet sine vansker
 - Dette går utover faglig utvikling på andre områder og sosial interaksjon

- Tiltak

- Skolen henviser til PPT og Emma får vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring
- Hun får økt tid på prøver, lydbøker, og tekst-til-tale
- Hun får også en-til-en bistand av en spesialpedagog for å avhjelpe hennes vansker

- Spørsmål

- Tenker du at skolens tilnærming er inkluderende?
- Send inn ditt svar her: <https://nettskjema.no/a/dysleksi> eller her:

Situasjonsbeskrivelse (3)

[Dette bildet](#) av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY](#)

Innlegg i sosiale medier:

- «Angående lovfestet rett til inkludering og tilpasset opplæring i normalskolen også for elever som før ble tilbudt tilpasset opplæring i spesialskoler, dukker det opp **ubehagelige spørsmål**»
- «Et ubehagelig spørsmål er hvem blant elevene det er som tar ansvar for å sosialisere med **de elevene som ikke har forutsetninger for å sosialisere med de jevnaldrende**»

Situasjonsbeskrivelse (3), fortsettes

- «Er det de selvutslettende, beskjedne, sjenerte jentene, som må trå til for at et **urealistisk ideal om utopisk integrering** av alle barn i normalskolen ideelt sett skal kunne inkluderes, for at voksne skal få et inntrykk av at kabalen likevel går opp?»
- «**Har de selvutslettende beskjedne, sjenerte jenter bare godt av å være sosiale støttekontakter** for jevnaldrende elever som ellers ville ha vært venneløse og helt ensomme?»
- «Hva med de klassene der de selvutslettende, beskjedne, sjenerte jentene (og guttene) ikke finnes? **Er det lærer som da skal være venn også for de elevene som ikke får venner, og heller ikke har forutsetninger for å få seg venner?**»

Eksempel (forts.)

- **Svar:**
- Fra kommentarfelt: «*Hvor vil du trekke grensen mellom integrerbar og ikke integrerbar?*»
- «*(...) det er ikke opplagt at det er spesialskoler som er svaret*»
- «*Hvilke implikasjoner vil en slik holdning få med tanke på andre gruppemotsetninger i samfunnet?*»
- **Spørsmål:**
 - Hva er deres tanker om dette innlegget?

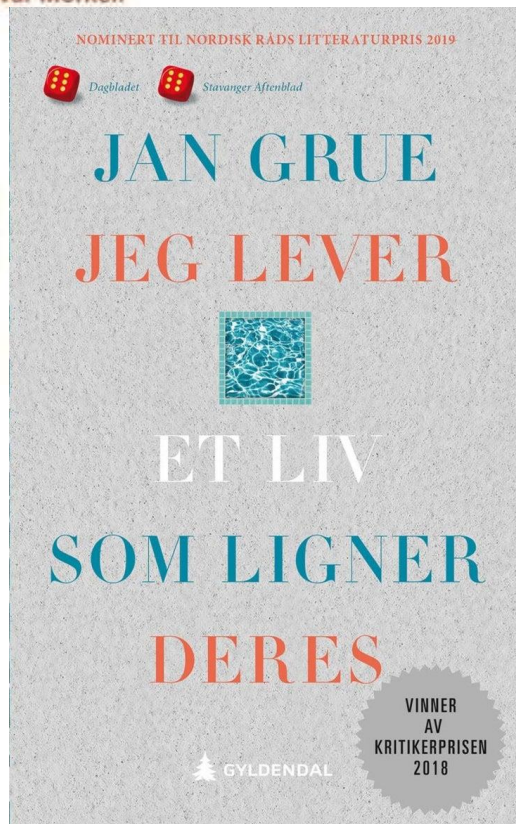
Del 4: Annerledeshet og identitet

Annerledeshet og identitet

Normalitet og avvik

Spesialpedagogiske utfordringer
– en innføring

Ivar Morken

- Dikotomi
 - Oppdeling i to kategorier som gjensidig utelukker hverandre (Det norske akademis ordbok)
- «... bli tilskrevet en identitet som annerledes og hvordan slike identiteter kan aksepteres – **eller til og med omfavnes**» (Grue, 2016, s. 84)
- «Det samfunnsvitenskapelige identitetsbegrepet dreier seg også om **sosial kategorisering** av mennesker» (Morken, 2012, s. 94)
- Individuell identitet
- Gruppeidentitet
- Kontekst
- Egne kulturer

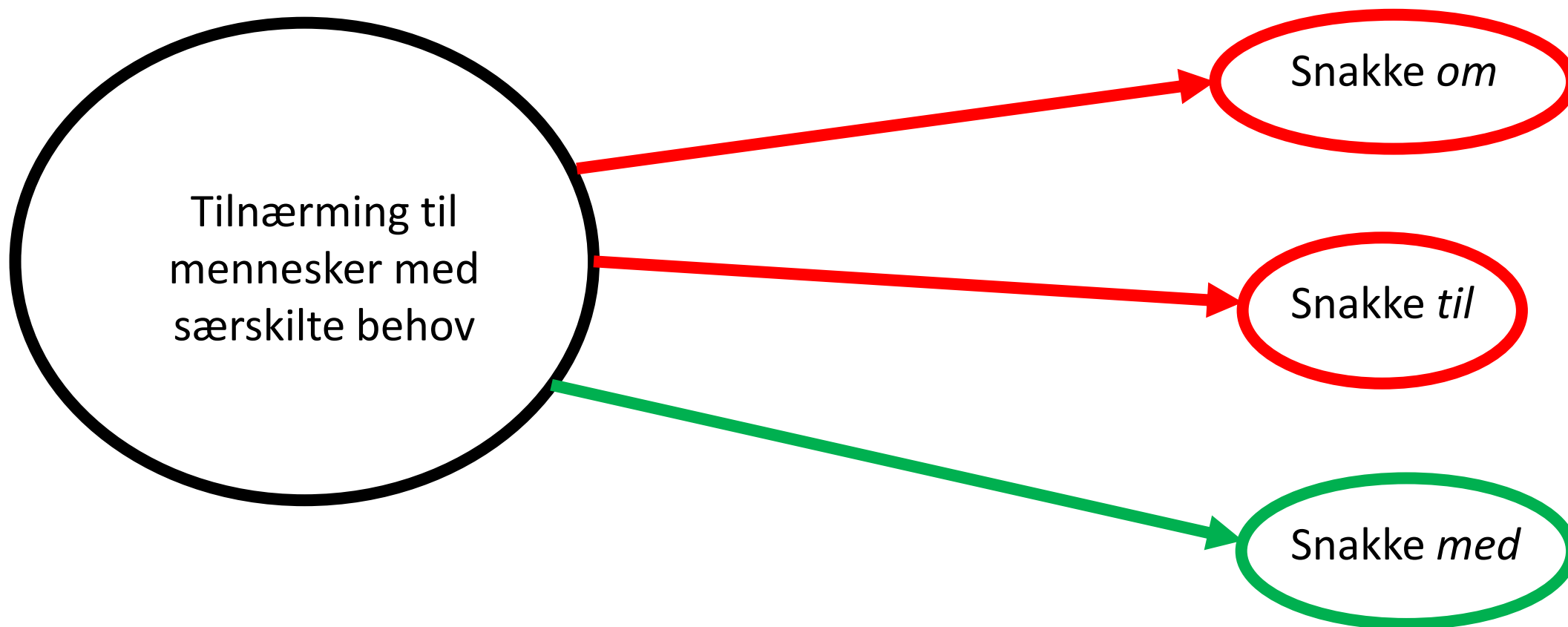
Diskusjonsspørsmål

- «Må funksjonshemmede omfavne en *identitet som ofre* om de skal unngå å bli anklaget for å søke urimelige privileger?» (Grue, 2016, s.87)
- I lys av eksempelet fra sosiale medier (lysbilde 27-29), hva er dine tanker om dette spørsmålet?

Del 5: Noen praktiske tilnærminger

Snakke om, til eller med?

Undervisningsstrategier

- Læreren er den viktigste enkeltfaktoren knyttet til elevers læringsutbytte (Hanushek 2014; Hattie 2009 i Haug, 2017)

Undervisningsstrategier	
Vanskeorientert undervisning (kompenserende)	«Universell» Undervisning
Krever pedagoger med ekspertise innenfor hvert vanskeområde • Intervensjoner (selekterte/indikerte)	«Effektive» undervisningsmetoder • Forskningsbasert undervisning • «Hva virker?»
Høyt spesialisert personalgruppe • F.eks. master i spesialpedagogikk/pedagogisk-psykologisk rådgivning	Ordinær undervisning tilpasses også de med særskilte behov • Styrking av det ordinære opplæringstilbudet • Finnes skillet mellom allmennpedagogikk og spesialpedagogikk?

- **God undervisning er BÅDE «universell» OG kompenserende!**

Diskurser om praksis

- Nytte- og effektorientert
 - Hvilke behov har eleven?
 - Opplæring kan organiseres på ulike måter, men det vil være stort behov for spesialpedagogisk kompetanse
- Verdiorientert
 - Fokus på at alle skal gå i samme skole
 - Skolen skal tilpasse seg elevene
 - Knyttet til demokratiske verdier som grunnlag for sosial rettferdighet

Et rammeverk for forskning, endring og praksis

- Inkludering i praksis

- **Sentrale antagelser**

1. Ulikhet er en essensiell del av menneskelig utvikling og i all læring
2. Lærere (og andre pedagoger) må tro på at de evner å undervise alle elever
3. Lærere (og andre pedagoger) må kontinuerlig utvikle kreative og nye arbeidsmåter

(Florian, 2014; Florian & Spratt, 2013)

Magnar Øi

European Journal of Special Needs Education

Routledge
Taylor & Francis Group

ISSN: 0885-6257 (Print) 1469-591X (Online) Journal homepage: www.tandfonline.com/journals/rejs20

What counts as evidence of inclusive education?

Lani Florian

To cite this article: Lani Florian (2014) What counts as evidence of inclusive education?, *European Journal of Special Needs Education*, 29:3, 286-294, DOI: [10.1080/08856257.2014.933551](https://doi.org/10.1080/08856257.2014.933551)

To link to this article: <https://doi.org/10.1080/08856257.2014.933551>

European Journal of Special Needs Education, 2013
Vol. 28, No. 2, 119–135, <http://dx.doi.org/10.1080/08856257.2013.778111>

Routledge
Taylor & Francis Group

Enacting inclusion: a framework for interrogating inclusive practice

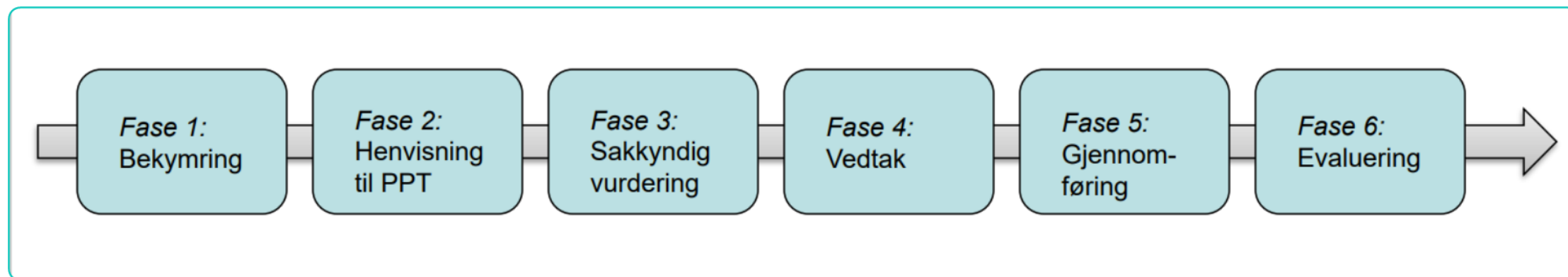
Lani Florian^{a*} and Jennifer Spratt^b

^aMoray House School of Education, The University of Edinburgh, Edinburgh, UK; ^bSchool of Education, The University of Aberdeen, Aberdeen, UK

(Received 10 August 2012; final version received 12 February 2013)

Den spesialpedagogiske tiltakskjeden

(Brandmo (forelesning), 2023; Øzerk & Ødegård, 2023)

Referanser

- Befring, E. (2016). Grunnbok i spesialpedagogikk. Universitetsforlaget.
- Dikotomi. <https://naob.no/ordbok/dikotomi>
- Florian, F. (2014). What counts as evidence of inclusive education? European Journal of Special Needs Education, 29(3), 286-294. <https://doi.org/10.1080/08856257.2014.933551>
- Florian, L., & Spratt, J. (2013). Enacting inclusion: A framework for interrogating inclusive practice. European Journal of Special Needs Education, 28(2), 119–135. <https://doi.org/10.1080/08856257.2013.778111>
- Frederickson, N., & Cline, T. (2015). Special educational needs, inclusion and diversity (Third edition). Open University Press.
- Grue, J. (2010). Annerledeshet og identitet: funksjonshemning og de problematiske dikotomiene. I S. Lone, E. Engebretsen, & J. Kristeva (red.), Annerledeshet: sårbarhetens språk og politikk. Gyldendal akademisk.
- Haug, P. (2017). Understanding inclusive education: Ideals and reality. Scandinavian Journal of Disability Research: SJDR, 19(3), 206–217. <https://doi.org/10.1080/15017419.2016.1224778>
- Johnsen, B. H. (Ed.). (2014). Development towards the Inclusive School: Practices – Research – Capacity Building. Theory and methodology in international comparative classroom studies (Vol. no 2, p. 331). Cappelen Damm akademisk.
- Kurth, J. A., & Gross, M. (2015). The inclusion toolbox: Strategies and techniques for all teachers. Corwin Press.
- Ministry of Education and Research. (2007). Education act. Act related to primary and secondary education. <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/education-act/id213315/>
- Morken, I. (2012). Normalitet og avvik – spesialpedagogiske utfordringer. En innføring (2. utgave). Cappelen Akademisk Forlag.
- Morken, I. (2016). Inkludering. I T. Strand, O. A. Kvamme, & T. Kvernbekk (red.), Pedagogiske fenomener. Cappelen Damm Akademisk.
- National Council for Special Education. (2010). Literature review of the principles and practices relating to inclusive education for children with special educational needs. Institute of Child Education and Psychology. https://ncse.ie/wp-content/uploads/2014/10/NCSE_Inclusion.pdf
- Næss, K.-A. B., Hokstad, S., Furnes, B. R., Hesjedal, E., & Østvik, J. (2024). Inclusive education for students with special education needs in Norway. Remedial and Special Education. <https://doi.org/10.1177/07419325241260750>
- Opplæringslova. (2024). Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). <https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1998-07-17-61>
- Tjeldvoll, A. (2018). Pedagogikk. <https://snl.no/pedagogikk>
- Utdanningsdirektoratet. (n.d.). Læreplanverket. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>
- Ødegård, M., & Øzerk, G. (2023). Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis - Samarbeidsprosjekt Alver kommune og Institutt for spesialpedagogikk.